

простими перефразованими аналогами класичних максим, що зовсім не заважає розглядати мовлення стосовно конфліктогенності.

Список використаної літератури

1. Ладов В. А. Философия языка Д. Дэвидсона в контексте онтологической проблематики / В. А. Ладов // Философия науки. – 2009. – №4 (43). – С.12–23.
2. Шпербер Д. Релевантность / Д. Шпербер, Д. Уилсон // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 23 : Когнитивные аспекты языка. – М. : [б. и.], 1988. С. 212–257.
3. Carroll J. M. Prolegomena to a functional theory of word formation / J. M. Carroll, M. K. Tanenhaus // Papers from the parasession on functionalism. – Chicago, 1975.
4. Kamp H. Some remarks on the logic of change. Pt I. / H. Kamp // Time, Tense, and Quantifiers. – Tübingen, 1980.
5. Kasher A. 1976 – Conversational maxims and rationality / Kasher A. // Language in focus: Foundations, methods and systems: Essays in memory of Yehoshua Bar-Hillel / Ed. A. Kasher. – Dordrecht ; Boston : Reidel, 1976. – P. 197–216.
6. Quine W. V. O. Word and Object. Cambridge Mass., 1960. Ch.2; Quine W. V. O. 'On the Reasons for Indeterminacy of Translation' / W. V. O. Quin Journal of Philosophy LXVII. – 1970; Quine W. V. O. 'Indeterminacy of Translation Again' / W. V. O. Quin // Journal of Philosophy. – LXVII. 1987.
7. Syntax and Semantics. – V. 9 : Pragmatics. – N. Y. et al., 1978.
8. Wilson, Deirdre & Sperber, Dan. Linguistic Form and Relevance // Lingua.– 90. 1993. – P. 1–25.
9. Wilson N. Substance without Substrata / N. Wilson // Review of Metaphysics. – 1959. – V.12. – P.521–539.
10. Демьянков В. З. Кооперированность общения и стремление понять собеседника [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.infolex.ru/Cooper.html>
11. Сусов И. П. Лингвистическая прагматика [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://homepages.tversu.ru/~ips/Pragmk.html>
12. Парре Г. [151] – принцип релевантности [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.infolex.ru/LZV4_82.html#_bb10

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Antony Trollope. Framley Parsonage. – L. : Penguin Books Ltd, 1994.
2. Collected Classics. – L. : Penguin Books Ltd, 2000.
3. Defoe Daniel. Robinson Crusoe / Daniel Defoe. – L. : David Campbell Publishers Ltd, 1992.
4. Mortimer John. The Best of Rumpole / John Mortimer. – L. : Penguin Books Ltd, 1978.
5. Dickens Monica. The Winds of Heaven / Monica Dickens. – L. : Penguin Books Ltd, 1977.

Статтю подано до редколегії
27.03.2012 р.

УДК 81'38/42

Н. В. Космацька – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

Стилістичні засоби відтворення емоцій мовленнєвої особистості

Роботу виконано на кафедрі теорії, практики та перекладу французької мови НТУУ «КПІ»

У статті досліджено стилістичні засоби вираження емоційного стану комунікантів у текстах французьких коміксів. На основі наведених прикладів визначено, що головним джерелом емотивності коміксу є лексика різного стилістичного забарвлення, трансформовані фразеологізми, паралелізми, семантичні каламбури.

Ключові слова: діалогічне мовлення, емоція, емотивність, фамільяризм, латинізм, каламбур.

Космацкая Н. В. Стилистические средства выражения эмоций речевой личности. В статье исследуются стилистические средства выражения эмоционального состояния коммуникантов в текстах французских

комиксов. На основаних приведених прикладах визначено, що головним джерелом емотивності комікса є лексика різної стилістичної окраски, трансформовані фразеологізми, паралелізми, семантичні каламбури.

Ключевые слова: діалогічна мова, емоція, емотивність, фамільяризм, латинізм, каламбур.

Kosmatska N. V. Stylistic Means of Expressing Language Personality Emotions. The article deals with stylistic means of expression of speakers' emotional state in French comic strips. Cited instances reveal that stylistically nuanced words, transformed set expressions, parallelisms, semantic puns are the main source of comic strip emotivity.

Key words: dialogic speech, emotion, emotivity, colloquialism, Latinism, pun.

Постановка наукової проблеми та її значення. Питання взаємозв'язку семантичної та структурної організації тексту з його стильовою маркованістю та ступенем функціональної якості мовлення, коли будь-яка мовна одиниця набуває комунікативно-прагматичного потенціалу, постійно перебуває в полі зору дослідників. Мовленнєва діяльність людини безпосередньо відображає властиві їй стани, бажання, знання, думки, емоції тощо, а також реалізує реакції на зовнішні та внутрішні чинники. Як зазначають учені [1–4], не існує емоційно-нейтрального мовлення, оскільки комунікація – це, передусім, обмін емоціями. Навіть нейтральні слова на взірць *roux, célibateur, parler, pluie* можуть набувати аксіологічних та/або афективних конотацій в устах тієї чи іншої особи у тій чи іншій комунікативній ситуації: «Even the most prosaic object can suddenly acquire unexpected sentimental overtones...» [5, 99].

Мета нашої розвідки – визначити роль стилістичних засобів і прийомів у відтворенні емоцій мовленнєвої особистості. **Завдання** статті – виявити та проаналізувати стилістичні тропи й фігури, що містять вказівку на емоційний стан мовця. Матеріалом для дослідження було обрано французьку серію коміксів Р. Госіні та А. Удерзо «Astérix».

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Комікс є не тільки нестандартною формою подання інформації завдяки своїй іконічності, образності та наочності. Він емоційно насичений. Персонажі від початку до кінця історії долають перешкоди, що позначаються на їхній поведінці та манері висловлюватися.

Діалогічне мовлення персонажів, яке є головним джерелом емотивності коміксу, формується здебільшого у побутових, неофіційних ситуаціях спілкування між друзями, членами родини, сусідами тощо. Природно, що такі бесіди містять значне розмаїття слів і виразів. Наприклад, захоплення тим, як друзі ведуть справи, утілюється в окличне речення з використанням розмовного іменника *punch* (розм. динамізм, стрімкість) з підсиленням: «C'est la première fois que je vois traiter une affaire avec *autant de punch!*» [1, 22]. В іншому випадку задуманий і здивований герой риторично звертається до свого друга: «Mais je trouve étrange de voir les romains mettre tant d'entêtement à nous *chercher noise, Obélix!*» (заст. *chercher noise à qn* — шукати сварки з ким-небудь; сваритися) [1, 25].

Просторіччя та фамільяризми сприяють створенню невимушеного, панібратського або й саркастичного тону спілкування. Наприклад, «*Oh, et puis diaule*!*», де словом *diaule* замінено *flûte* – жарг. розм. дідько! [2, 17], з уст жінки звучить не дуже пристойно, а разом з *et puis* («втім») передає не стільки прикрість, скільки нетерплячки й бажання поділитися новиною. У парі питання-відповідь «—*Et on gagne de l'argent là-bas? — Comme vous y allez! Avec la crise, au prix où sont les choses... enfin, on se débrouille, on fait aller*» [3, 18] репліка у відповідь містить розмовну лексику й однотипні синоніми: *comme vous y allez!* – розм. як у вас це просто!, ого, як далеко заглядаєш!; *se débrouiller* – розм. виплутуватися, влаштуватися; *faire aller* – *idiom.* налагодити, пустити в рух; усе це вказує на невимушену атмосферу спілкування в дорозі.

Розмовну лексику найчастіше вживають для емотивної характеристики людей: *un gringalet* – розм. хирлявий чоловічок [3, 26]; *veinard* – розм. щасливчик [3, 27]; *pote* – розм. товариш [4, 43]; ситуації: «*Non mais sans blague!!!*», де *blague* – розм. жарг; «*fichez-moi la paix!*» розм. – не зачіпайте мене! [5, 23]; «*Vous faites dégringoler les prix!*», де *dégringoler* – розм. легіти стрімголов, падати [3, 22]; а також своїх намірів та відчуттів: «*donner des baffes*», де *baffes* – *f. n. post.* ляпас; *grogner* – розм. бурчати, гаркати [1, 6]; «*Quel culot!*» – розм. апломб [3, 32] і т. п.

Латинізми, які є своєрідним натяком на давно минулі часи, дають змогу відтворити національну мовну специфіку персонажів-римлян, а також пов'язані з ними реалії, які не мають прямого відповідника французькою. Їх часто вживали в ситуативних діалогах переважно персонажі неримського походження. Наприклад, лат. «*mansio*» вжито галлійкою okazionalno на позначення різновиду

мотелю, тоді як «*oppidum*» увійшло у французьку мову як термін на позначення «*lieu fortifié*» (військ. «укріплена територія»): «*Je vous prie de m'excuser, mais c'est sous ce vocable que depuis Lutèce dans chaque mansio*, on m'a indiqué le chemin de votre oppidum !*» [5, 8].

Людині властиво мислити рідною мовою, передусім у напруженій емоційній ситуації. «Рідні» слова дають змогу чіткіше, влучніше висловити свою думку як у випадку римського легіонера: «*Il nous a laissé choir comme des vieilles caligæ et il est parti précipitamment pour Condate !*», де *caligæ* – («chaussures romaines») вжито замість французького *savate*, яке стало основою утворення ідіоматичного звороту *vieille savate* – розм. *зневаж.* «стара калоша», і є метафоричним перенесенням [6, 16].

Для підсилення в окремих ситуаціях автори моделюють відомі максими з використанням французьких мовних елементів: «*Si vis pacem, achète des menhirs*» [4, 33] (← *Si vis pacem, para bellum* – якщо хочеш миру, готуйся до війни), а також доповнюють чи перекладають: «*Redde Cæsari quæ sunt Cæsaris. Y en a rendre à César ce qui y en a appartenir à César*» [4, 33].

Трансформація сталих виразів і крилатих висловлень є найхарактернішим серед стилістичних прийомів відтворення психологічного стану особистості у текстах коміксів серії «*Astérix*». Необхідний елемент здебільшого замінюють близьким за значенням словом, яке стає ключовим: *combat-chaud* ← «*guerre chaude*» (гаряча війна) [1, 22]; *gros du bide* ← «*gras du bide*» (товстопузий) [1, 19]; *repandre du poil de l'homme* ← «*repandre du poil de la bête*» (набиратися сил) [1, 5] і та ін. Трансформацію фразеологізму може супроводжувати римунання як у такому прикладі: «*Qui joue des flûtes perd sa hutte !*» ← *qui quitte sa place la perd*, де *quitter* → *jouer des flûtes* «втратити, виносити ноги», *sa place* → *sa hutte* [5, 9].

Повтори в діалогічному мовленні є показниками психологічної напруженості мовця, якому в стані афекту іноді важко дібрати потрібні слова: «*Mais il s'en va! Astérix s'en va!!!*» – вигукую спантеличено Обелікс услід другові, який віддаляється [3, 11]. Як зауважує З. Я. Тураєва, повтор, будучи пов'язаним із глибинним смислом тексту, ніколи не буває механічним [6, 50]. Він дає змогу наголосити на головному в репліці: «*Et mon pied! tu le veux, mon pied?*» [5, 22] й у мовленні виконує рашде емоційно-експресивну функцію, аніж є носієм предметно-логічної інформації.

Паралелізми у коміксах серії «*Astérix*» найяскравіше проявляються на текстовому рівні всієї серії. Наприклад, у кожному альбомі повторюються вирази *Ils sont fous, ces (Il est fou, ce) + етронім* (зрідка загальний іменник чи ім'я окремого персонажа): «*Ils sont fous ces Atlantes !*» [7, 36]; «*Ils sont fous ces copains*» [8, 11]; «*Mais il est fou, cet Astérix !*» [1, 39]. Іноді їх супроводжують доповнення чи заперечення: «*Il est pas fou, Taranis !*» [2, 5]; «*Ils sont vraiment fous, ces romains !*» [3, 15]; «*Il ne faut pas t'inquiéter pour Obélix; il est un peu fou en ce moment, mais ça lui passera*» [4, 22] тощо.

Ампліфікацію, яка проявляється в нагромадженні тематичних синонімів чи однотипних виразів, комікс використовує для підсилення характеристики певного явища. Наприклад, розлюченість продавця на базарі передано викриком «*Vous faites dégringoler les prix ! C'est du vol ! C'est un crime !*» [3, 22]. У бесіді про «новий» театр і його акторів репліка у відповідь доповнює й підсилює репліку-стимул: «*Il paraît qu'ils sont odieux ! – Ignobles ! J'ai eu mal à avoir des places !*» [3, 30], де *odieux* – мерзенний, огидний, нестерпний; *ignoble* – мерзенний, огидний, відразливий.

У наступному прикладі синонімічні одиниці утворюють *висхідну градацію*: «*Abruti! Imbécile!! Idiot!!!*», чим її автор виливає гнів на свого підлеглого [7, 5]. Цей же засіб використано для опису пригніченого стану друїда Панорамікса, що все більше загострюється: «*S'il ne vient pas, alors ce sera terrible !... / Épouvantable !... / Abominable !... / Catastrophique !*» [1, 11]. Промовивши це, друїд ляснув дверима і зник за ними. Ужиті героєм емоційно навантажені ад'єктиви в ролі номінативної частини присудка передають його внутрішні переживання та страхи. Згодом читаємо оповідь спостерігача про цей випадок: «*... puis il a ajouté «épouvantable!» «abominable!» «catastrophique!»*» [1, 11]. Представлення цього монологу устами іншого персонажа містить називання емотивних слів, проте не виражає емоцій.

Емотивні порівняння утворюють, передусім, конструкції зі сполучником *comme*: «*–Les sangliers c'est comme les champignons, ça pousse au pied des arbres. –Mais ils sont tous bon à manger, pas comme les champignons, ces imbéciles*» [2, 15]; «*Les sangliers sont comme les romains ; ils sont à tout le monde!*» [4, 22]; «*Gnnnnnnnn !... je me suis fait avoir comme un marcassin !*» [5, 18]. Наведені вислови сигналізують про такі стани мовця: він жартує в першому випадку, обурюється в другому, лютує в останньому. Оскільки кабани є невід'ємним елементом серії, їх згадано в усіх трьох ситуаціях: *sangliers* як ті, на яких цікаво полювати й смачно попоїсти, *marcassin* – як молодий і недосвідчений, якого можна легко

ошукати. Усі ці висловлення слугують також яскравим прикладом *персоніфікації*: грибам надано моральних якостей (*les champignons, ces imbéciles*), а кабанів прирівняно до римлян (*les sangliers sont comme les romains*).

Порівняння простежено й у протиставленнях реченневих конструкцій: «*Ce qui se passe, c'est qu'ils vont tous dans la forêt et qu'ils ont l'air content... et moi, je m'ennuie ici à ne rien faire !*», де персонаж описує своїх односельців, а тоді говорить про себе («*et moi...*») [2, 18]. Емотивні протиставлення мовець може вживати з наміром пом'якшити ситуацію. Прикладом слугують антонімічні характеристики в реченні «*Qui est-ce qui a préparé un gros sanglier rôti pour son petit cochonnet gentil?*» [5, 20]. Порівнюючи себе з кабаном, персонаж прагне втамувати гнів своєї дружини. У цьому прикладі спостерігаємо також дублювання зменшувальності прикметника *petit* демінутивним суфіксом –*et* у лексемі *cochonnet* – плеоназм, використаний задля надання більшої виразності почуттям мовця.

Емотивні *метафори* й *метонімії* доволі часто трапляються в текстах коміксів «*Astérix*». Наприклад, прагнучи стати володарем імперії Юлія Цезаря, римський друїд-шпигун готовий на все, тому називає себе грифом – хижим птахом, що живе смертю інших: «*Je serais le seul vautour de tout l'empire gallo-romaine!*» [1, 9]. Обелікс називає кабанів, якими він дуже любить поласувати, «їжею»: «*Les déjeuners!*» [1, 5], «*Ça me rends malade de voir toute cette nourriture devant moi...*» [3, 18]. Розлючена Маестрія вживає назву одягу замість імені адресата: «*Bon! demain, toi et tes parures, je veux vous voir dans ma classe! vu?*», персоніфікуючи вбрання останнього [5, 8].

Каламбури як мовні дотепи дуже часто супроводжують мовлення героя в жартівливому, а, отже, хорошому, гуморі. Вони виникають здебільшого на рівні семантики використовуваних лексем. На основі полісемії, зокрема, утворено гру слів у бесіді на ринку, де покупець вибирає салат: «*Je cherche une frisée*». Продавець реагує так: «*Vous trouverez ça chez le marchand d'esclaves, là-bas*» [3, 19], натякаючи на кучеряву жінку (*frisé, -e* 1) *adj* виткий, кручений; закручений; 2) *m, f* кучерява людина). Іншим прикладом є каламбур, побудований на багатозначності прикметника *sacré*: «*le sanglier, c'est sacré pour nous!*» (священний; святий) й відповідь-коментар: «*Et toi, tu as une sacrée façon de l'adorer!*» (позм. чортячий; неймовірний) [1, 9]. У процесі спілкування між персонажами дотепи найчастіше призводять до розгубленості реципієнта, що значно покращує настрій мовця.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відповідний характерний набір лексичних одиниць, стилістика й синтаксис на позначення емоційно-психічного стану героя коміксу – це ті складники комунікативного обміну, за допомогою яких мовець висловлює емоції або спонукає іншого до емоційного реагування.

Зауважимо, що читач оцінює емоції персонажа залежно від його ролі в сюжеті: негативні емоції улюбленого чи загалом позитивного персонажа читач підтримує; коли ж весело зраднику й підлабузі, читач скептизує. Це має місце, наприклад, у ситуації зустрічі галлів, які шукали лікаря для свого друїда, та римського шпигуна, який під виглядом друїда прагне потрапити в село непокірних. Усі задоволені, адже завдання кожного виконано:

Astérix (вголос до *Zérozérosix*): – C'est une chance de t'avoir rencontré ! Notre druide Panoramix est souffrant et il a besoin de tes soins !

Zérozérosix (подумки): – C'est une chance de les avoir rencontrés ! En plus leur druide a besoin de mes soins! [1, 14].

Два персонажі – Астерікс і Зерозеросікс – висловлюються тими ж словами, проте підтекст у кожного свій: перший з них щирий, другий – зловтішний. Тому й читач сприймає їхні репліки по-різному: слова Астерікса – зі співчуттям, а думки Зерозеросікса – із сарказмом.

Перспективою подальших наукових пошуків вважаємо дослідження синтаксичних структур, комунікативне завдання яких полягає у вияві емоцій мовленнєвої особистості. Іншим напрямом може бути вивчення паравербальних компонентів, які є допоміжними, проте інформативними й емоційно насиченими.

Список використаної літератури

1. Балли Ш. Французская стилистика / Ш. Балли ; [пер. с фр. К. А. Долинин]. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 392 с.
2. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Эмиль Бенвенист ; [пер. с фр. Ю. Н. Караулова и др.]. – М. : Прогресс, 1974. – 447 с.
3. Гак В. Г. Беседы о французском слове / В. Г. Гак. – М. : Международные отношения, 1966. – 336 с.

4. Danes Fr. Cognition and Emotion in the Discourse Interaction : A Preliminary Survey of the Field // XIV International Congress of Linguists Organized under Auspices of CIPL. – Berlin 10–15. August, 1987. – P. 448. – (Preprints of the Plenary Session Papers).
5. Ullmann S. The Principles of Semantics / Stephen Ullmann. – Glasgow : Jackson ; Oxford : Blackwell, 1957. – 346 p.
6. Тураева З. Я. Лингвистика текста : (Текст: структура и семантика) : учеб. пособие / З. Я. Тураева. – М. : Просвещение, 1986. – 127 с.

Список джерел ілюстративного матеріалу

1. Uderzo A. L'Odyssée d'Astérix / Albert Uderzo. – Paris : Les Editions Albert René, 1981. – 48 p.
2. Goscinny R. Le Devin / René Goscinny, Albert Uderzo. – Paris : Hachette, 2000. – 48 p.
3. Goscinny R. Astérix et le chaudron / René Goscinny, Albert Uderzo. – Paris : Hachette, 1999. – 48 p.
4. Goscinny R. Obélix et compagnie / René Goscinny, Albert Uderzo. – Paris : Hachette, 1999. – 48 p.
5. Uderzo A. La Rose et le Glaive / Albert Uderzo. – Paris : Les Editions Albert René, 1991. – 48 p.
6. Uderzo A. Le fils d'Astérix / Albert Uderzo. – Paris : Les Editions Albert René, 1983. – 48 p.
7. Uderzo A. La Galère d'Obélix / Albert Uderzo. – Paris : Les Editions Albert René, 1996. – 48 p.
8. Uderzo A. Le Grand Fossé / Albert Uderzo. – Paris : Les Editions Albert René, 1980. – 48 p.

Статтю подано до редколегії
26.03.2012 р.

УДК 811.111'42

Г. Т. Крижанівська – кандидат філологічних наук,
асистент кафедри іноземних мов для природничих
факультетів Львівського національного університету
імені Івана Франка

Образ жінки в сучасному англомовному жіночому журналі

*Роботу виконано на кафедрі іноземних мов для
природничих факультетів ЛНУ ім. Івана Франка*

У статті узагальнено результати розвитку сучасних гендерних досліджень та проаналізовано особливості творення гендерного образу аудиторії сучасних англомовних жіночих журналів на рівні образів, які вони пропагують, тем, які висвітлюють, та мовних рис їхніх текстів.

Ключові слова: гендер, дискурс, феміністська лінгвістика, комунікативна поведінка, жіночий журнал, жіноча аудиторія.

Крыжановская Г. Т. Образ женщины в современном англоязычном женском журнале. В статье обобщаются результаты развития современных гендерных исследований и анализируются особенности формирования гендерного образа аудитории современных англоязычных женских журналов на уровне образов, которые они пропагируют, тем, которые затрагивают, и языка ихних текстов.

Ключевые слова: гендер, дискурс, феминистская лингвистика, коммуникативное поведение, женский журнал, женская аудитория.

Kryzhaniv's'ka H. T. The Image of Woman in Modern English Women's Magazine. The article summarizes the results of modern gender studies and considers peculiarities of gender construction of addressees of modern English magazines for women, particularly through the images they present, topics they discuss, and linguistic features of their texts.

Key words: gender, discourse, feminists linguistics, communicative behavior, women's magazine, women addressees.

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасних лінгвістичних розвідках питання гендерних досліджень набуває дедалі більшого значення. Особливої уваги заслуговують культивовані ЗМК стереотипні уявлення про те, якими повинні бути сучасні чоловік та жінка. **Мета** статті – проаналізувати особливості творення образу жінки в сучасному англомовному жіночому журналі, що закономірно привертає увагу до трактування категорії «гендер» у сучасному мовознавстві.

© Крижанівська Г. Т., 2012